

KRZYSZTOF KASIŃSKI**„Ku-Klux-Klan w USA 1915-1944”**

WYDAWNICTWO MY BOOK, SZCZECIN 2007

Książka autorstwa młodego amerykańskiego Krzysztofa Kasińskiego jest poszerzoną wersją jego pracy magisterskiej obronionej w 2006 roku w Instytucie Amerykanistyki i Studiów Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Problematyka podejmowana przez autora nie jest – wbrew temu co można by sądzić – tematem, po który często sięgają rodzimi badacze. Istnieje wprawdzie bogata bibliografia tego zagadnienia, składająca się głównie, ze zrozumiałych względów, z pozycji anglojęzycznych, jednak nie zawsze dostępna dla polskiego czytelnika. Z polskich autorów należy wymienić Jerzego Sobieraja, którego skromna objętościowo praca pod tytułem „Ku-Klux-Klan” ukazała się w 2004 roku nakładem Domu Wydawniczego „Bellona”.

„Ku-Klux-Klan w USA 1915-1944” jest wprawdzie niewielką pracą obejmującą jedynie pewien etap historii Klanu (dodać trzeba, że najważniejszy), tym niemniej potrzebna, ponieważ wzbogacającą polskie badania amerykańskie w tej materii, a nade wszystko poszerza bibliotekę poświęconą kwestiom rasizmu.

Chronologicznie książka obejmuje okres trzydziestolecia drugiego Klanu, czyli jego największej aktywności i – można by rzec – „świećności”, kiedy to w pewnym momencie odnotowano 5 milionów należących doń członków (!), co stanowiło znaczną siłę polityczną mogącą realnie wpływać na losy kraju. „Nigdy wcześniej ani nigdy później organizacja ta nie była tak potężna i tak wpływowa. Z tego też względu celem tego studium jest próba analizy przyczyn popularności Klanu, na tle socjologiczno-kulturowym, które wyznaczały zakres wpływów politycznych i wynikające z nich osiągnięcia ustawodawcze” (fragment „Wprowadzenia”).

W wstępie autor zauważył, że zbieranie materiałów dotyczących Klanu było od zawsze sprawą trudną, z racji tego, iż „Niewidzialne Imperium” traktowało swoją działalność w sposób ściśle tajny. Z tej też przyczyny, cała niemal wiedza pochodzi z prasy, która mimo niebezpieczeństwa śledziła i ujawniała informacje na temat Klanu i jego działań.

Praca skomponowana jest w sposób zwięzły i czytelny. W pierwszym rozdziale „dla lepszego zrozumienia istoty rzeczy” omówiona została geneza nazwy – pochodzi ona od kombinacji greckiego słowa „kyklos” (okrąg, koło) ze słowem „klan” – tło historyczne powstania struktury oraz cele organizacji. „Zamieszczona tam krótka charakterystyka pierwszego Klanu lepiej pomaga zrozumieć wyjątkowość drugiej organizacji i sposób, w jaki ona ewoluowała na tle przemian społecznych” (fragment „Wprowadzenia”).

Myśląc o Ku-Klux-Klanie większość z nas wyobraża sobie okrytego białym prześciera-

dłem i szpiczastym nakryciem głowy tajemniczego, a zarazem demonicznego prześladowcę czarnoskórej ludności USA. Jest to tylko niewielka część smutnej prawdy. Klan był wielką strukturą rozsiąną po Stanach zrzeszającą wielu członków, przyciągającą licznych zwolenników i gromadzącą wielomilionowy budżet. W jego szeregach znajdowali się przedstawiciele lokalnych władz, szeryfowie, prokuratorzy, burmistrzowie etc. A na szczeblu państwowym tworzono grupy lobbingowe potrafiące przełamać ustawy wymierzone przeciwko „nieprawdziwym” Amerykanom (ustawa antyimigracyjna z 1924 roku). Nie bez przyczyny Klan był też nazywany „Niewidzialnym Imperium”.

Szerszy kontekst działalności Klanu przedstawiony przez autora ukazuje schemat działania organizacji, która bazowała na ludzkich fobiach, nienawiści oraz trudnej sytuacji społecznej i gospodarczej. Wśród wrogów „prawdziwych” Amerykanów obok ludności czarnoskórej upatrywano katolików (jako agentów Rzymu), Żydów, emigrantów z Europy Wschodniej i Południowej, i innych.

Uderzającą jest skala idei rasistowskich wśród mieszkańców Stanów Zjednoczonych i poparcie, jakim cieszył się Ku-Klux-Klan. Powstawały filmy o ewidentnie rasistowskim przesłaniu (m. in. „The Birth of a Nation”) i czasopisma wspierające Klan (np. „Searchlight”) – nie mylić z dzisiejszym pismem antyfaszystowskim o tej samej nazwie), a o względy rasistów zabiegali czołowi politycy. Klan starał się o wsparcie szerokich mas poprzez akcje charytatywne, głoszenie moralności etc.; bazował jednocześnie na ludzkiej ignorancji (manipulując np. historią) i fobiach rasistowskich, antykatolickich i antyimigracyjnych.

Popularność Klanu zaczęła spadać z czasem, gdy wychodziły na jaw oszustwa i nadużycia, jakich dopuszczali się jego prominentni działacze, ich hipokryzja w dziedzinie moralności, ale także ciągła tajemniczość analogiczna do tej, jakie tworzyły wokół siebie loże masonów oraz w jakimś stopniu kontakty z niemieckimi nazistami w latach 30. i 40. Polepszała się również sytuacja gospodarcza i społeczna oraz świadomość obywateli. II wojna światowa przyniosła faktyczny koniec drugiego Klanu. „Nigdy wcześniej w historii Stanów Zjednoczonych tajna organizacja nie osiągnęła takich wpływów, jak drugi Ku-Klux-Klan. Myliłby się jednak ten, kto uważałby, że zjawisko zwane Klanem jest sprawą zamkniętą. Po ponad 120 latach wciąż można przeczytać artykuły w amerykańskich gazetach na temat działalności organizacji klanowych” (s. 109).

Opracowanie zawiera wykaz podstawowej literatury i źródeł oraz adresy i hasła internetowe (stan z 2006 i 2007 roku), a także skrócony rzeczowy wyjaśniający tajemniczą terminologię, jaką posługiwali się członkowie Klanu. Brakuje niestety indeksów, których utworzenie przy pomocy komputera nie wymaga dziś nadmiernych nakładów pracy. Ogólnie jednak rzecz bez dwóch zdań jest bardzo ciekawa i warta przeczytania.

JACEK ZINKIEWICZ**PRZYPISY**

¹ Skądinąd „Narodziny narodu” („The Birth of a Nation”) w reżyserii Dawida W. Griffitha z 1915 roku to żelazny klasyk i kamień milowy w historii kina – przyp. red.